

1. Slutsatser från genomförandet av föregående strategi

Erfarenheterna och slutsatserna från genomförandet av den föregående CSO-strategin (*Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2010–2014*, förlängd till juni 2016) användes i Sidas underlag till regeringen inför en ny CSO-strategi (*Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016 – 2022*).¹ Sida redogjorde även för övergripande slutsatser i strategirapporten för 2016. Under den föregående strategiperioden genomgick civilsamhällessektorn och den kontext denna verkar i stora förändringar. De största förändringarna som Sida föreslog i underlaget till den nya strategin var därför att inkludera mål gällande att främja ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhället att verka i och, som en del av detta, att stärka och skapa arenor för civilsamhällesorganisationer. Det senare var ett behov som identifierats bland annat i den utvärdering av CSO-strategin som Sida lät genomföra under 2013 och 2014. En annan viktig aspekt som lyftes fram av Sida var behovet av att stärka synergier mellan CSO-strategin och andra strategier.

Erfarenheterna från den föregående strategin har också utgjort ett viktigt underlag till de vägledande principer för ett bistånds- och utvecklingseffektivt civilsamhällesstöd som Sida tagit fram och lanserat under 2017 (*Guiding Principles for Sida's Engagement with and Support to Civil Society*). Principerna är tänkta att vägleda Sidas samlade civilsamhällesstöd, och även tjäna som en inspiration till partners och andra givare.

En utmaning i både den föregående och den nya strategin är att det är svårt att följa upp resultaten av långsiktigt, rättighetsbaserat påverkansarbete och kapacitetsutveckling. Svårigheterna består bland annat i att de förväntade resultaten ofta är svåra att mäta, att det är svårt att tillskriva resultat till enskilda insatser, och att resultaten aggregeras i en lång kedja av vidareförmedling. Detta är en utmaning som såväl ramorganisationerna som Sidas andra partner i strategigenomförandet ständigt arbetar med. Sidas uppföljning på strateginivå blir också svår, mot bakgrund av dels dessa utmaningar avseende resultatstyrning, dels strategigenomförandets stora geografiska och tematiska spridning samt delvis överlappande mål och förväntade resultat. En viktig slutsats från den föregående strategin var därför att Sida bör följa upp den nya strategin på ett mer systematiskt sätt. Sida har därför som en del av operationaliseringen av strategin tagit fram ett uppföljningsramverk med bland annat indikatorer för strategigenomförandet. Dessutom har Sida låtit genomföra en baslinjestudie för vissa av indikatorerna för att få en nulägesbild vid strategiperiodens början. Detta beskrivs mer utförligt i avsnitt 3 nedan.

2. Översikt över strategisammanhanget

2.1 Förändringar i kontexten

Även 2017 blev ett år då förutsättningarna för civilsamhällesorganisationer att verka fritt fortsatte att försämrast. Den negativa trenden är påtaglig i samtliga delar av världen, inklusive i Europa², enligt rapporter från forskning såsom Polity IV³ och Varieties of Democracy⁴ (som dock tecknar en något mer optimistisk bild), givare⁵ och civilsamhällesorganisationer. Endast två procent av världens befolkning lever numera i helt öppna/fria stater, enligt Civicus Civic Space Monitor som analyserar mötes-, organisations- och yttrandefrihet - fri- och rättigheter som är särskilt viktiga för människor som är engagerade i civilsamhällesorganisationer⁶: 23 stater är helt öppna och 108 stater rankas som helt stängda, repressiva eller begränsade avseende möjligheten till fritt deltagande på den offentliga arenan ('civic space'). Freedom House, i sin tur, konstaterar i sin årsrapport för 2017 att för tolfte året i rad backar de medborgerliga och politiska rättigheterna i världen i fler stater än antalet stater där förbättringar skett: i mer än sjuttio stater försämrades bland annat mötes-, organisations- och yttrandefriheterna medan de förbättrades i 35 stater.⁷

Det civila samhällets aktörer hör till dem som främst har påverkats av det hårdnande politiska klimatet och en krympande/stängd offentlig arena för organisering, deltagande och diskussion. Extra utsatta är aktivister, civilsamhällesorganisationer och medier som engagerar sig i kampen mot korruption, eller för sociala och ekonomiska rättigheter, miljö- och markfrågor, och urfolks samt hbtqi+-personers rättigheter. Kvinnor tenderar att vara särskilt sårbara inom dessa grupper. Regeringar och andra makthavare använder en rad metoder för att förhindra civilsamhällesorganisationers och mediars arbete: godtyckliga gripanden/häktningar – inklusive grym och omänsklig behandling samt tortyr, oproportionerligt våld i samband med demonstrationer, censur, hot och förtal.⁸

Vad som är nytt är att aktivister trakasseras och hotas inte bara i sina hemländer utan också då de medverkar i globala processer, såsom till exempel i FN:s MR-råds återkommande universella granskningar ('universal periodic reviews') av hur stater efterlever sina MR-förpliktelser. Exilaktivister kan också råka ut för hot och trakasserier av sina forna hemländers myndigheter och ambassader, eller få Interpol efter sig på felaktiga grunder. Internationella civilsamhällesorganisationer har också utsatts för systematiska förtalskampanjer⁹. I många länder inskränks utrymmet även genom organisationer som är helt regeringsstyrda och vars uppgift är att underminera och splittra dem som arbetar för ett fritt och oberoende civilsamhälle.¹⁰

Dessutom försvåras samarbete med och finansiering av det civila samhällets organisationer alltmer.¹¹ Kretsen av biståndsgivare som prioriterar ett bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till och engagemang för civilsamhällesorganisationer har minskat. Den förändringen gör det än viktigare att Sida fortsätter att driva dessa frågor så att de inte hamnar ännu längre ner på dagordningen i globala policydiskussioner. CSO-strategins målområden (Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer samt Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer) underlättar Sidas fortsatta arbete med att förebygga och hantera förändringarna i kontexten.

Under 2017 har Sida bland annat sett till att utmaningarna uppmärksammas i en rad sammanhang, inklusive under Stockholm Civil Society Days¹² där temat 'Active Space Defense' präglade utbytet av erfarenheter och nya idéer mellan deltagare från biståndsmyndigheter, internationella och svenska civilsamhällesorganisationer samt deras partners.

Sida har också bidragit till att CIVICUS har kunnat bygga upp ett index för mötes-, organisations- och yttrandefrihet (Civic Space Monitor) för bland annat de 44 medlemsstater som rapporterade om sitt arbete med de globala målen för hållbar utveckling vid 2017 års *UN High Level Political Forum*, och att detta index uppmärksammats i debatten.¹³

Genom Task Team on CSO Development Effectiveness and Enabling Environment¹⁴ har Sida tillsammans med samarbetsländer såsom Uganda och samarbetsorganisationer såsom CSO Partnership for Development Effectiveness (CPDE), International Center for Not for Profit Law (ICNL) och CIVICUS följt upp de globala åtagandena om att främja en gynnsam miljö för CSO inom utvecklingseffektivitetsagendan. Givargruppen International Donor Group har även 2017 varit ett viktigt forum för dialog och påverkansarbete rörande bistånds- och utvecklingseffektivitet och en gynnsam miljö för civilsamhällesorganisationer.

Sida har vidare bidragit till att aktivister från mer än 800 civilsamhällesorganisationer kunnat samlas i fem regionala nav för att diskutera taktik, strategi, metoder och samarbete i kampen för ett vidgat demokratiskt utrymme genom stödet till Innovation for Change, ett program som genomförs av bland annat CIVICUS. En deltagare konstaterar att *"[We] started to be connected with lots of African countries and sharing of information became much better and we started to learn from each other and improve our tools"*.¹⁵

Sida finansierar även sedan hösten 2017 en sekonderad expert som arbetar strategiskt med OECD/DAC:s nya verksamhetsområde för civilsamhällesfrågor som är inriktat både på normativt arbete med medlemsstater och dialog med civilsamhällesaktörer.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Genom Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016 – 2022 kan Sida bidra till att stärka civilsamhällesorganisationer på olika nivåer, från dem som arbetar på lokal nivå i byar och städer till internationella organisationer som arbetar globalt. De bidragen är centrala delar i ansträngningarna att skydda och vidga det demokratiska utrymmet för bland annat civilsamhällesorganisationer men de behöver kompletteras för att bli mer kraftfulla. Sida föreslog därför ett antal bredare åtgärder i skrivelsen till regeringen om "Utnyttjande av utvecklingssamarbetet för att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället" i början av 2017.

I skrivelsen bedömer Sida att en effektivisering av svenskt utvecklingssamarbetes bidrag till att motverka det krympande utrymmet primärt handlar om att 1) förstärka den kontextspecifika analysen av det krympande utrymmet på strateginivå som inkluderar maktanalys, en konfliktkänslighets- samt risk- och sårbarhetsanalys; 2) vidga perspektivet på myndighetens arbete för att motverka det krympande utrymmet genom stöd till såväl rättighetsbärare som ansvarstagare och andra aktörer; 3) stärka helhetssynen i utvecklingssamarbetet, och realisera ömsesidigt stärkande synergier mellan insatser som genomförs inom ramen för olika strategier för att främja en gynnsam miljö för civilsamhället; samt 4) stärka samspelet mellan utvecklingssamarbetet och den bredare utrikespolitiken i syfte att stärka Sveriges röst och bidrag till att motverka det krympande utrymmet. Sida inväntar fortfarande regeringens respons på skrivelsen.

Sida fortsätter sitt arbete med policyutveckling och -påverkan i en rad internationella sammanhang och driver främst frågor rörande bistånds- och utvecklingseffektivitet, stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer, och främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer. Arbetet sker inom exempelvis Task Team on Civil Society Development Effectiveness and Enabling Environment, OECD/DAC, International Donor Group, och Community of Democracy och dess arbetsgrupp 'Working Group on Enabling and Protecting Civil Society'. Det är uppenbart att gruppen givare som, precis som Sida, är engagerade i bistånds- och utvecklingseffektivitet har minskat. Under året inledde Sidas enhet för det civila samhället, i nära samarbete med enheten för demokrati och mänskliga rättigheter, en översyn av sin portfölj av internationella civilsamhällespartners i syfte att identifiera ett mindre antal möjliga nya partners.

2.3 Synergier med andra svenska strategier

Sida har på flera sätt arbetat för att stärka synergier mellan CSO-strategin och andra strategier, i synnerhet den humanitära strategin. Syftet med att öka samspelet mellan strategierna för civilsamhällestödet och det humanitära biståndet är att säkerställa att viktiga och relevanta insatser i gränslandet mellan det humanitära och det långsiktiga utvecklingssamarbetet inte ska bli utan finansiering. När det gäller det normativa arbetet så har riktlinjerna för Sidas ramorganisationer uppdaterats och tydliggjort under vilka förutsättningar CSO-anslaget kan användas för verksamhet som bidrar till att stärka samspelet mellan den humanitära strategin och CSO-strategin.

Sida har under rapporteringsperioden fört samtal med ramorganisationerna, såväl bilateralt som med hela ramorganisationskretsen, kring på vilka sätt Sida kan vara mer flexibel och möjliggöra för organisationerna att bedriva verksamhet som stärker samspelet mellan strategier. Enheten för det civila samhället och den humanitära enheten, tillsammans med andra enheter på Sida, bjöd i november 2017 in alla ramorganisationer för att gemensamt diskutera erfarenheter från samspelet mellan de två strategierna. Synergifrågan har också diskuterats vid ett möte mellan Sidas generaldirektör och nätverket för ramorganisationernas chefer. Det har funnits både ett stort intresse och goda förutsättningar för ett fördjupat engagemang avseende synergier eftersom många av ramorganisationerna även är strategiska samarbetsparter under den humanitära strategin. Internt på Sida har också utbytet mellan enheterna för civila samhället respektive humanitärt bistånd ökat; medarbetarna har exempelvis deltagit i varandras beredningsprocesser och därigenom bidragit till kvalitetssäkring av insatserna.

En förhöjd aktivitet för att främja synergier mellan strategier kan också rapporteras inom andra områden, t.ex. inom en rad landstrategier i relation till ansökningar från ramorganisationerna, exempelvis i Myanmar, Uganda och stater i Latinamerika. Vidare har ett flertal gemensamma möten genomförts tillsammans med Enheten för Lån och Garantier för att diskutera möjligheterna för tre ramorganisationer att använda garantiinstrumentet i deras verksamhet. Ett annat exempel är att Enheten för civila samhället har delegerat medel till Enheten för demokrati och mänskliga rättigheter då en organisation som var aktuell för ett avtal med Enheten för civila samhället redan fick stöd från Enheten för demokrati och mänskliga rättigheter. Därutöver finns sedan länge många synergier och ett nära samarbete mellan olika enheter i genomförandet av CSO-strategin och Resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten 2014–2017 och Strategin för informations- och kommunikationsverksamhet inklusive för organisationer i det civila samhället 2016–2022 eftersom strategierna i stor utsträckning samarbetar med samma partnerorganisationer.

Andra verktyg som möjliggjort för Enheten för civila samhället att bidra med synergier mellan strategier är enhetens representation i två av Sidas samordningshubbar för de tematiska nätverken (mänsklig säkerhet respektive mänskliga rättigheter och demokrati), samordningsansvar för Sidas fokalpunkter inom CSO-sektorn och rådgivning och stöd genom nya 'Guiding principles for Sida's engagement with and support to civil society'. Vidare har enheten under 2017 bidragit till framtagandet av underlag för flera andra nya strategier: till exempel jämställdhetsstrategin, den humanitära strategin och strategin för kapacitetsutveckling.

3. Slutsatser från operationalisering: förändringsteori, genomförande och uppföljning

3.1 Välgval och prioriteringar samt förändringsteori

Den nya strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016 – 2022 beslutades av regeringen 2 juni 2016. Strategin har två målområden med vardera fyra respektive tre förväntade resultat.

1) **Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer**

Stärkt kapacitet hos civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer ökar civilsamhällets bidrag till fattigdomsminskning och hållbara förändringar av levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom. Stärkt kapacitet förväntas leda till:

- *Ökat genomslag för rättighetsperspektivet i civilsamhällets arbete samt stärkt förmåga hos civilsamhället att representera och agera i nära samråd med människor som lever i fattigdom.*
- *Ökad medvetenhet, engagemang och kapacitet hos människor som lever i fattigdom att arbeta för demokrati och organisera sig för att kunna utkräva sina mänskliga rättigheter.*
- *Ökad mångfald inom det civila samhället i utvecklingsländer som representerar och/eller agerar till förmån för människor som lever i fattigdom.*
- *Ökad förståelse och engagemang hos civilsamhället i utvecklingsländer för globala utvecklings- och hållbarhetsfrågor och stärkt påverkansarbete för detta gentemot beslutsfattare.*

2) **Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer**

Ett gynnsamt samhällsklimat där mänskliga rättigheter respekteras är centralt för att civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer ska kunna verka som självständiga och oberoende utvecklingsaktörer, samt för samverkan mellan det civila samhället och andra relevanta aktörer som agerar för en hållbar och fredlig demokratisk utveckling. Insatser förväntas bidra till:

- *Stärkta möjligheter för civilsamhället att arbeta för en gynnsam miljö för civilsamhället.*
- *Inrättade och/eller stärkta dialogmekanismer och mötesplatser i utvecklingsländer för samverkan inom/mellan civilsamhället och andra aktörer.*
- *Ett mer bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till civilsamhället*

Sidas arbete med att operationalisera strategin omfattar följande huvudkomponenter:

1. Översyn av avtalsmallar och riktlinjer för de svenska ramorganisationerna
2. Framtagande av uppföljningsramverk för CSO-strategin
3. Baslinjestudie

4. Portföljanalys
5. Översyn av portföljen av internationella civilsamhällesorganisationer
6. Översyn av kretsen av samarbetspartner
7. Årlig analys och strategirapportering
8. Strategiutvärdering 2021

Operationaliseringen innefattar också kontinuerligt lärande och justering av strategigenomförandet.

Operationaliseringen av en strategi innebär att omvandla strategin till en relevant insatsportfölj som bidrar till strategins resultat. CSO-strategin skiljer sig dock från de flesta andra strategier som Sida ansvarar för att genomföra i att den ger en tydlig styrning gällande valet av aktörer. I och med att aktörerna i stor utsträckning är givna finns det också en underförstådd förändringsteori i strategin. I operationaliseringen av strategin har Sida kommit fram till följande aktörsbaserade tolkning av denna förändringsteori:

Aktörsbaserad förändringsteori för CSO-strategin

Om Sida samarbetar med *svenska ramorganisationer* och *Sidas internationella samarbetsorganisationer* som kan bidra till målen i CSO-strategin, och

Om svenska ramorganisationer (och svenska CSO som får medel från vidareförmedlande ramorganisationer) och *Sidas internationella samarbetsorganisationer* ger strategiskt och effektivt finansiellt stöd och kapacitetsutveckling till sina *nationella och regionala CSO-partner i utvecklingsländer*, och arbetar för ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhället

Så kommer dessa *nationella och regionala CSO-partner* (och de CSO som de vidareförmedlar pengar till) och *Sidas internationella samarbetsorganisationer* att få stärkt kapacitet och metoder för:

- att påverka *ansvarstagare*
- att göra det möjligt för *rättighetsbärare* att agera individuellt och kollektivt för att förbättra sin situation
- att leverera samhällsnyttiga tjänster

Så

- tar *rättighetsbärare* som är berörda och direkta målgrupper ett allt större ägarskap, är allt mer informerade och aktiva deltagare i utvecklingen av sina samhällen och har utan diskriminering tillgång till samhällsservice och försörjningsmöjligheter
- respekterar, skyddar och uppfyller *ansvarstagare* i allt större utsträckning mänskliga rättigheter

Detta resulterar i

- förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom i alla dess dimensioner
- mänskliga rättigheter tillgodoses i större utsträckning
- hållbar global utveckling
- ett gynnsamt klimat för civilsamhället

Uppföljningsramverk

Som framgår ovan har Sida tagit fram ett uppföljningsramverk för CSO-strategin. I arbetet med uppföljningsramverket ingick konsultationer med ramorganisationerna och Sidas internationella partnerorganisationer. Uppföljningsramverket är inte utformat som en traditionell mål- och resultatmatris utifrån strategins målområden och förväntade resultat. Istället har 14 uppföljningsfrågor identifierats som kommer att utgöra ramverket för Sidas uppföljning på strateginivå.

Det finns flera anledningar till Sidas val av uppföljningsramverk. De två målområdena och de sju förväntade resultaten i strategin är i stor utsträckning överlappande. Många insatser bidrar också till båda målområdena och till flera av de förväntade resultaten. Alla ramorganisationer har sina egna uppföljningsramverk och dessa följer inte mål- och resultatstrukturen i strategin. Enligt principerna om lokalt ägarskap och civilsamhällesorganisationer som utvecklingsaktörer i sin egen rätt bör Sida inte styra hur organisationerna rapporterar resultat. Sida har också en ambition att på ett strukturerat sätt följa upp inte bara resultat under de två målområdena utan även annan styrning som finns i strategin, exempelvis diversifierad finansiering och innovation. Därutöver kommer styrning som ligger utanför strategin men som styr allt utvecklingssamarbete, så som integreringen av de två övergripande perspektiven (de fattigas perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet) samt de tematiska perspektiven miljö- och klimat, jämställdhet samt konflikt i utvecklingssamarbetet.

Uppföljningsramverket innehåller följande uppföljningsfrågor, som förklaras närmare i avsnitt 3.2 nedan:

- 1 Diversifierad finansiering
- 2 Mångfald
 - i Sverige
 - i utvecklingsländer
- 3 Globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDG)
- 4 Geografisk fördelning
- 5 Koordinering med andra strategier, inkl. länken mellan långsiktigt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd
- 6 Bistånds- och utvecklingseffektivitet
- 7 Innovation
- 8 Integrering av de övergripande perspektiven (a och b) samt övriga perspektiv
 - a) *Människor som lever i fattigdom*
 - b) *Rättighetsperspektivet*
 - c) *Jämställdhet*
 - d) *Miljö- och klimat*
 - e) *Konflikt*
 - f) *Barn och ungdomar*
- 9 Rapportering i CSO-databasen och IATI
- 10 CSO:s egna ansvarsskyldighet och transparens, representativitet, legitimitet och interndemokrati
- 11 Kapacitetsutveckling
 - a) *Planering, uppföljning och utvärdering*
 - b) *Tematik*
 - c) *Organisation och finansiell hantering*
 - d) *Påverkansarbete*
 - e) *Samhällsnyttiga tjänster*
 - f) *Rättighetsbaserat arbete*
 - g) *Antikorrupsionsarbete*
- 12 Utrymmet för civilsamhället att verka
 - *Lagar och regler*
 - *Utrymme och arenor för dialog och påverkan, inkl. ökad samverkan inom civilsamhället och mellan civilsamhället och andra aktörer*

- 13 Hållbar och långsiktig förändring för civilsamhället och för människor som lever i fattigdom
- a) *Nationella civilsamhället organiseras och kräver rättigheter*
 - b) *Mänskliga rättigheter uppfylls*
 - c) *Människor som lever i fattigdom får förbättrade levnadsvillkor*
 - d) *Samhällsklimatet är gynnsamt för civilsamhället*
- 14 Svenska CSO:s globala påverkansarbete

Uppföljningsfrågorna som avser målområde 2, en gynnsam miljö för civilsamhället att verka, har kopplats till det ramverk med fyra moduler som utvecklats av ”Task Team on CSO Development Effectiveness and Enabling Environment”. De fyra modulerna är följande:

- # 1 Utrymme och arenor för dialog och påverkan (*ingår i uppföljningsfråga 12*)
- # 2 Civilsamhällets eget arbete för ökad utvecklingseffektivitet, inklusive transparens och möjlighet till ansvarsutkrävande (*uppföljningsfråga 10*)
- # 3 Ett bistånds- och utvecklingseffektivt stöd från givarna till civilsamhället (*uppföljningsfråga 6*)
- # 4 Det juridiska ramverket (*ingår i uppföljningsfråga 12*)

Baslinjestudie

Sida har identifierat en rad indikatorer för uppföljningsfrågorna i ramverket. Under 2017 lät Sida genomföra en baslinjestudie för att beskriva utgångsläget för indikatorerna i början av strategiperioden. Baslinjestudien inkluderade bland annat enkäter med frågor till ramorganisationerna, Sidas internationella partnerorganisationer och svenska civilsamhällesorganisationer som erhåller medel via vidareförmedlande ramorganisationer.

Portföljanalys

Med utgångspunkt i uppföljningsramverket och baslinjestudien har Sida under 2017 och början av 2018 gjort en portföljanalys. Portföljanalysen hade två syften:

1. Att analysera utgångsläget avseende de 14 uppföljningsfrågorna. Förutom resultaten från baslinjestudien, inkluderade detta en analys av hur väl Sidas befintliga samarbetsorganisationer under strategin bidrar till att strategins mål nås och att styrningen i strategin får genomslag.
2. Dra slutsatser gällande vad som behöver stärkas eller ändras inom anslaget för att svara mot styrningen i strategin samt hur detta ska ske.

De viktigaste slutsatserna från portföljanalysen redovisas i avsnitt 3.2 nedan.

3.2 Genomförande: Portfölj och portföljutveckling

I portföljanalysen har Sida analyserat nuläget och hur styrningen inom de 14 uppföljningsfrågorna kan få genomslag under strategiperioden. Nedan sammanfattas de viktigaste slutsatserna för varje uppföljningsfråga.

På övergripande nivå bedömer Sida att det är viktigt att målområde 2, främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer, får ett starkt genomslag under strategiperioden. Målområdet är nytt sedan den föregående strategin och det krympande demokratiska utrymmet är något som har en allt mer negativ påverkan på civilsamhällesorganisationernas möjligheter att kunna verka som självständiga och oberoende utvecklingsaktörer i många av de länder

där verksamheten bedrivs. Särskild vikt bör alltså ligga på de åtgärder som tas upp under uppföljningsfrågorna 6, 10 och 12

Det bör understrykas att Sidas utrymme att göra förändringar i partnerportföljen är begränsat eftersom CSO-strategin ger en tydlig styrning gällande valet av aktörer. I linje med denna styrning kommer även i fortsättningen huvuddelen av anslaget att fördelas till svenska ramorganisationer, samt en mindre andel till internationella samarbetspartners i det civila samhället. Sida bedömer att det finns visst utrymme att öka andelen av anslaget som går till internationella CSO utan att frångå principen att stödet huvudsakligen ska ges genom svenska CSO. De flesta av de identifierade åtgärderna handlar dock om hur Sida genom styrning, dialog, uppmuntran och särskilda insatser kan påverka organisationerna i den befintliga partnerportföljen att arbeta för att styrningen i CSO-strategin får ett starkt genomslag.

Det finns också faktorer som begränsar Sidas utrymme att göra förändringar i verksamheten inom ramen för den befintliga partnerportföljen. En sådan faktor är att de allra flesta ramorganisationerna har femåriga avtal. De avtal som tecknats med start 2017 och 2018 kommer att pågå till och med 2021 respektive 2022, d.v.s. Sida har redan godkänt en stor del av den verksamhet som kommer att bedrivas under strategiperioden. Det innebär också att, om inte anslaget ökar i volym, har en stor andel av anslaget de kommande åren redan tagits i anspråk i befintliga avtal. Sidas grundprincip är att inte minska bidraget till någon befintlig organisation för att ge utrymme åt nya organisationer

1. Diversifierad finansiering

Ramorganisationerna, med några få undantag, är mycket beroende av bidrag från Sida för finansieringen av sitt internationella utvecklingssamarbete. En ökning av bidragen till ramorganisationernas egeninsatser i EU-projekt kan bidra till att minska detta beroende. Sida ska också se över möjligheten att ge bidrag till egeninsatser i projekt som finansieras av andra multilaterala givare än EU, t.ex. olika FN-organ. Ytterligare ett sätt att öka diversifieringen av finansiering skulle kunna vara att underlätta att bidragen till egeninsatser i större utsträckning än idag kommer de svenska organisationer som får medel från vidareförmedlande ramorganisationer till del.

2. Mångfald

Mångfalden avseende svenska CSO som får del av CSO-anslaget bedöms vara god. Stödet når en bredd av organisationer med olika identitet, ålder, antal års erfarenhet av internationellt utvecklingssamarbete, tematiskt fokus och målgrupper. Forum Syds vidareförmedling är ett viktigt bidrag till denna mångfald och särskilt till att anslaget når unga organisationer och organisationer som relativt nyligen börjat engagera sig i internationellt utvecklingssamarbete. Under 2018 kommer Sida att utreda om och i så fall hur nya ramorganisationer ska tas in i partnerportföljen. Ett tiotal organisationer har redan informellt anmält intresse för att bli ramorganisationer.

Sida bedömer också att CSO-anslaget når en *mångfald av CSO i utvecklingsländer* när det gäller tematiskt fokus och målgrupper. Anslaget når i stor utsträckning små och resurssvaga organisationer. Det finns utmaningar kopplade till ramorganisationernas stöd till informella civilsamhällesaktörer och/eller administrativt svaga organisationer. Sida kommer att fortsätta att arbeta för att på olika sätt underlätta och uppmuntra ramorganisationerna att stödja en mångfald av aktörer. Detta kan bland annat ske genom att Sida delar de finansiella riskerna och utvecklar instrument för riskdelning så som garantier och försäkringar.

3. Globala mål för hållbar utveckling / Sustainable Development Goals (SDG)

Portföljanalysen visar att CSO-anslaget bidrar till samtliga SDG. De mål som flest aktörer inom anslaget bidrar till är SDG 1 – Minskad fattigdom, SDG 5 – Jämställdhet, SDG 10 – Minskad ojämlikhet och SDG 16 – Fred, säkerhet och starka institutioner. All verksamhet under strategin bedöms bidra till SDG 17 – Genomförande och globalt partnerskap och detta mål fanns därför inte med i baslinjestudien. (Se bilaga 2 för en fullständig bild av fördelningen mellan SDG.) Aktörerna har i stor utsträckning tagit sig an de globala utvecklingsmålen och relaterar sin verksamhet till dessa. Eftersom det inte finns någon tematisk styrning i strategin påverkas inte strategigenomförandet av fördelningen mellan SDG. Sida ser den stora bredden som ytterligare ett tecken på mångfalden inom anslaget. Anslagets bidrag till de olika SDG kommer att mätas igen i slutet av strategiperioden för att se om det skett någon förändring.

4. Geografisk fördelning

Strategin innehåller ingen styrning avseende geografiskt fokus annat än att verksamheten måste kunna klassificeras som bistånd i enlighet med OECD-DAC:s riktlinjer. Den geografiska fördelningen kommer att rapporteras årligen i strategirapporten. Den geografiska fördelningen av anslaget som framkom i portföljanalysen presenteras i bilaga 2.

5. Koordinering med andra strategier, inkl. länken mellan långsiktigt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd

Sida ska fortsätta arbetet med att öka koordinering och utnyttjande av synergier mellan olika strategier. Det finns till exempel en stor potential att öka synergier mellan CSO-strategin och de geografiska strategierna i de fall ramorganisationer har avtal med Sida under flera strategier. Under 2018 startas en pilot där enheten för Demokrati, mänskliga rättigheter, Västra Balkan, Turkiet och Latinamerika delegerar medel till CSO-anslaget för tre ramorganisationers stöd till civilsamhället i Makedonien. Sida kommer också att fortsätta arbetet med att öka synergier med den humanitära strategin. Detta gäller både Sidas interna arbete och samarbetet med ramorganisationerna och då framför allt de organisationer som också är strategiska partner under den humanitära strategin.

6. Bistånds- och utvecklingseffektivitet

Ramorganisationerna är olika starka när det gäller bistånds- och utvecklingseffektivitet i relation till sina partnerorganisationer. Sida bedömer att det lokala ägarskapet överlag är starkt. Flera ramorganisationer skriver också längre avtal än tidigare med sina partnerorganisationer vilket leder till ökad förutsägbarhet och långsiktighet i partnerskapet. Ramorganisationerna är överlag sämre på att anpassa krav till partners system. Andelen projektstöd är stor och andelen kärnstöd mycket liten. Det finns brister avseende samordning med andra givare. Ökad biståndseffektivitet kommer även fortsatt att vara en central fråga i Sidas dialog med ramorganisationerna. Sida avser särskilt att intensifiera ansträngningarna för att påverka ramorganisationerna att öka andelen kärnstöd och programstöd.

Sida har redan gjort mycket de senaste åren för att öka bistånds- och utvecklingseffektiviteten i relation till partnerorganisationerna under CSO-anslaget. Det gäller bland annat minskade rapporteringskrav, förtydligande av riktlinjer, förenklad hantering av EU-egeninsatser och längre avtalsperioder. En viktig fråga under strategiperioden är att harmonisera avtalsvillkoren mellan olika delar av Sida och mellan Sida och utlandsmyndigheterna. Detta kan bland annat ske genom att fortsätta utveckla fokalpunktsarbetet.

Sidas policyarbete för att påverka andra givare att ge ett bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till civilsamhället ska tas vidare genom fortsatt deltagande i bland annat Task Team on Civil Society

Development Effectiveness and Enabling Environment och International Donor Group och den pågående sekonderingen till OECD/DAC. Sekondering bedöms vara ett effektivt verktyg att påverka som Sida bör överväga att använda mer under strategiperioden. Under 2018 gör Sida en översyn av det internationella arbetet och kommer därefter eventuellt fatta beslut om att ändra partnerportföljen och eventuellt ta in nya relevanta internationella CSO. (Se även uppföljningsfrågorna 10 och 12.)

7. Innovation

Sida och ramorganisationerna arbetar redan med att stärka innovation under anslaget. Pågående aktiviteter som Sida deltar i är bl.a. pilotprojektet ”Innovativ Finansiering”, en flerårig satsning på metodutveckling inom resultatstyrning i form av ett ”resultatlabb” samt studier kring utvecklandet av plattformar med fokus på innovation och partnersamverkan. Innovation behöver stärkas ytterligare och bli en integrerad del av verksamheten som utvärderas och justeras kontinuerligt. Det krympande utrymmet för civilsamhället och stöd till informella och/eller svaga partner är områden där det finns en stor potential att hitta mer innovativa metoder för att uppnå resultat.

8. Integrering av perspektiven

Rättighetsperspektivet, jämställdhet och fattigdomsperspektivet är relativt väl integrerade i ramorganisationernas verksamhet. Sida ser i dagsläget därför inga behov att göra några särskilda satsningar men perspektiven utgör fortsatt en central del i ordinarie uppföljning av ramorganisationernas verksamhet. Sida fortsätter dock den satsning på konfliktperspektivet som redan pågått under ett par års tid. Detta är det nyaste perspektivet och är särskilt relevant i ljuset av det krympande utrymmet för civilsamhället. Miljö- och klimat är det perspektiv som bedöms vara sämst integrerat och det finns därför anledning att fokusera extra på detta under strategiperioden.

De tematiska stickproven kommer även fortsatt vara ett viktigt verktyg i uppföljningen av integreringen av perspektiven. Det är viktigt att ha ett holistiskt synsätt eftersom de olika perspektiven hänger nära samman.

9. Rapportering i CSO-databasen och IATI

Arbetet med att möjliggöra för ramorganisationerna att koppla ihop rapporteringen till CSO-databasen med rapportering även till IATI pågår. Under 2018 låter Sida göra en utvärdering för att få beslutsunderlag för det fortsatta arbetet. Sida ser två möjliga vägar framåt. Den första är att fortsätta utveckla CSO-databasen men utöka genom parallell rapportering till IATI. Den andra är att avveckla CSO-databasen och låta ramorganisationerna själva sköta sin rapportering till IATI. Beslut väntas kunna fattas under 2018.

10. CSO:s egna ansvarsskyldighet och transparens, representativt, legitimitet och interna demokrati

Denna uppföljningsfråga handlar om civilsamhällets egna bistånds- och utvecklingseffektivitet, inklusive transparens och möjlighet till ansvarsutkrävande. Frågan inkluderar även initiativ från det civila samhället på internationell nivå för att öka civilsamhällets egen bistånds- och utvecklingseffektivitet, bl.a. utifrån Istanbulprinciperna som är civilsamhällesorganisationernas globala ramverk för den egna utvecklingseffektiviteten. Sida kommer fortsätta följa upp att verksamheten som får stöd under strategin är transparent och legitim och att rättighetsbärare kan utkräva ansvar av civilsamhällesorganisationerna. Eventuellt kan stödet till internationella CSO som arbetar med att stärka civilsamhällets egen utvecklingseffektivitet öka. Beslut om detta tas när översynen av det internationella arbetet är klar (se även uppföljningsfrågorna 6 och 12).

11. Kapacitetsutveckling

Kapacitetsutveckling av civilsamhället i utvecklingsländer är kärnan i strategins övergripande syfte och i målområde 1. Sida kommer att ha ett fortsatt starkt fokus på att följa upp om ramorganisationernas verksamhet leder till stärkt kapacitet hos partnerorganisationerna. Däri ligger mycket av ramorganisationernas mervärde för sina partnerorganisationer. Det är därför viktigt att ramorganisationerna i sin rapportering till Sida visar att och hur de stärkt sina partnerorganisationers kapacitet. Ramorganisationerna förutsätts ha robusta verktyg, metoder och kapacitet att bedöma och följa upp partnerorganisationernas kapacitet och anpassa sitt stöd därefter.

Trots att samtliga nuvarande ramorganisationer bedömdes ha tillräcklig kapacitet inom intern styrning och kontroll i den ramkriteriebedömning som gjordes 2013 ser Sida vissa svagheter hos flera ramorganisationer. De vanligaste bristerna gäller riskanalys och uppföljning av revisioner i efterföljande led. Överlag fungerar rapporteringen av misstänkta korruptionsfall bra men det finns anledning för många ramorganisationer att stärka sitt anti-korruptionsarbete ytterligare. Sida ser att det finns särskilda utmaningar gällande intern styrning och kontroll när organisationer decentraliseras eftersom det är svårt att säkerställa rutiner och kapacitet på land- och regionkontor. Bilden är dock inte entydig eftersom det också kan motverka korruption när uppföljning kan ske nära partnerorganisationerna.

12. Utrymmet för civilsamhället att verka

Uppföljningsfrågan handlar om det juridiska ramverket för civilsamhället och att skapa utrymme och arenor för civilsamhället att föra dialog och påverka, d.v.s. centrala delar av strategins målområde 2. Sida ser att det finns två huvudsakliga sätt att stärka strategigenomförandet. Det *första* är en ökad uppmärksamhet på det arbete som redan görs av ramorganisationerna och en dialog om hur detta kan utvecklas ytterligare. Sida bör bl.a. ställa höga krav på kontextanalyser och att ramorganisationerna anpassar sina program efter kontexten. Erfarenheter och goda exempel kan spridas genom att skapa arenor och mötesplatser. Ett exempel på en redan fungerande mötesplats för lärande mellan svenska CSO och de internationella CSO som får stöd under anslaget är Stockholm Civil Society Days som Sida hittills arrangerat vid två tillfällen. Sida bör dock skapa fler tillfällen till erfarenhetsutbyte och lärande, t.ex. genom att be de internationella partnerorganisationerna att bjuda in ramorganisationerna till workshops om specifika teman. Sida kan också utöka dialogen med CONCORD:s arbetsgrupp för det krympande utrymmet för civilsamhället.

Det *andra* sättet är att öka stödet till relevanta internationella CSO och processer. Under 2018 gör Sida en översyn av det internationella arbetet och kommer därefter eventuellt fatta beslut om att ändra partnerportföljen och eventuellt ta in nya relevanta internationella CSO. Sidas eget policyarbete fortsätter, så som t.ex. deltagandet i Task Team on CSO Development Effectiveness and Enabling Environment. Sida ser över även policyarbetet för att om möjligt göra detta ännu mer strategiskt.

13. Hållbar och långsiktig förändring för civilsamhället och för människor som lever i fattigdom

Även om CSO-strategin fokuserar på resultat kopplade till kapaciteten hos CSO ser Sida ett behov att följa upp och kunna redovisa de förbättringar för rättighetsbärarna och för civilsamhällets utrymme att verka som civilsamhällets arbete bidrar till. I strategirapporteringen kommer resultaten under denna uppföljningsfråga framför allt att redovisas genom exempel från ramorganisationernas rapportering och från verksamhet som Sida besökt under uppföljningsresor.

14.Svenska CSO:s globala påverkansarbete

CSO-strategin 2016–2022 öppnar upp för möjligheten att svenska CSO kan få bidrag till eget globalt påverkansarbete. Många ramorganisationer har valt att utnyttja denna möjlighet. Sida gör inget proaktivt för att stimulera ett ökat fokus på denna typ av verksamhet men räknar med att det kan komma att innebära ökade kostnader på anslaget. Sida bör också utnyttja möjligheten att samverka med svenska CSO i specifika processer, t.ex. inför högnivåmöten.

3.3 Uppföljning

Sidas ramverk för strategiuppföljningen har redovisats i avsnitt 3.1 ovan.

Årlig analys och strategirapportering

I uppföljningsramverket finns ett antal analysfrågor för de 14 uppföljningsfrågorna som Sida kommer att ställa sig varje år. Avsikten med ramverket är att skapa en tydlig struktur och systematik i strategiuppföljningen. Ett viktigt underlag för analysen kommer även fortsatt att vara resultatrapporterna från Sidas partnerorganisationer under anslaget. Ramorganisationernas rapportering i CSO-databasen och på sikt till International Aid Transparency Initiative (IATI) utgör ytterligare underlag för Sidas analys. Informationen från dessa kommer att kompletteras med kunskap och erfarenheter från Sidas kontinuerliga uppföljning i form av bland annat uppföljningsresor, dialog, revisioner, tematiska stickprov och utvärderingar av individuella insatser. För två av uppföljningsfrågorna har Sida bedömt att det krävs särskild rapportering från ramorganisationerna. Det gäller fråga 6 om bistånds- och utvecklingseffektivitet samt fråga 12 om utrymmet för civilsamhället att verka. Ramorganisationerna ombeds därför att årligen besvara ett antal frågor om vad de gjort och åstadkommit inom just dessa områden. Denna rapportering kommer att inkomma första gången i maj 2018.

Sida kommer eventuellt att bjuda in ramorganisationerna och andra partnerorganisationer till en gemensam analys av några av uppföljningsfrågorna.

De viktigaste slutsatserna från den årliga analysen kommer att redovisas i den årliga strategirapporten till UD.

Utvärdering 2021

Sida planerar att utvärdera strategigenomförandet under 2021. Utvärderingen kommer bland annat att innehålla en upprepning av de enkäter som Sidas partnerorganisationer under strategin besvarade 2017. Det blir då möjligt att analysera om det skett någon förändring avseende indikatorerna för uppföljningsfrågorna, till exempel de olika indikatorerna gällande mångfald.

BILAGA 1

Ekonomi

Tabell 1: Översikt CSO-anslaget 2017

Utbetalt belopp inom strategin 2017:	1811,2 MSEK	Allokerat årsbelopp:	1826,0 MSEK
Avtalat belopp:	1826,5 MSEK	Strategiperiod:	2016-2022
Antal avtalade insatser 2017-12-31:	71 stycken		

Tabell 2: CSO-anslagets utfall åren 2011 – 2017

BUDGETÅR	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
TOTALT UTBETALT (MSEK)	1 412,3	1 596,3	1 572,0	1 695,1	1 628,1	1 721,3	1811,2

Tabell 2 ovan och tabell 3 nedan visar anslagets fördelning under perioden 2011–2017. Under 2017 gick drygt 94 procent av anslaget till de svenska ramorganisationernas verksamhet och övriga sex procent gick huvudsakligen till internationella organisationer som arbetar för ökad bistånds- och utvecklingseffektivitet och för ett ökat utrymme för civilsamhället att verka i.¹ Detta innebär en ökning av andelen som går till de internationella organisationerna jämfört med 2016 då dessa fick fyra procent. De ramorganisationer som fick störst ökning 2017 jämfört med 2016 var SMR, Rädda Barnen och Forum Syd. Forum Syd fick en ökning med nära 35 MSEK vilket motiverades med organisationens starka bidrag till mångfalden inom anslaget.

Sett över hela perioden 2011 – 2017 har anslagsposten ökat markant. Detta har bland annat möjliggjort för Sida att genomföra riktade åtgärder för att svara på den negativa globala utvecklingen med ett krympande utrymme för civilsamhället att verka. Stödet till relevanta internationella organisationerna som arbetar för ökad bistånds- och utvecklingseffektivitet och för ett ökat utrymme för civilsamhället att verka i har mer än femdubblas under sjuårsperioden. Stödet till ramorganisationerna har också ökat och de organisationer som fått störst procentuell ökning är RFSU och Världsnaturfonden WWF som båda ökat med 67 procent under perioden. De ökade bidragen till dem beror på att båda var relativt nya ramorganisationer 2011 och att Sida vill ge möjlighet till nya ramorganisationer att växa. Andra ramorganisationer som fått stora procentuella öknings under perioden är Plan Sverige (56 procent), Olof Palmes Internationella Center (48 procent) och Svenska Missionsrådet (SMR) (37 procent). Något som inte syns i tabellen är de stora ökningarna för några av ramorganisationerna, bland annat Rädda Barnen och Plan Sverige, som skedde mellan 2010 och 2011 i och med regeringens särskilda satsning för stöd till barns och ungdomars rätt till hälsa och utbildning som startade 2011. Sida har bedömt att verksamheten är relevant och att organisationerna har kapacitet att hantera de större bidragen och har därför valt att behålla de totala bidragen till dessa organisationer på denna högre nivå.

¹ Beräkningen av andelarna tar inte hänsyn till återbetalningarna.

Tabell 3: Anslaget fördelat per ramorganisation och delpost under perioden 2011–2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016 *)	2017
Ramorganisationer							
Afrikagrupperna	36,0	38,0	38,6	39,8	40,4	38,1	40,4
Diakonia	135,0	142,0	150,3	156,4	155,9	157,5	152,7
Forum Syd	185,5	181,3	171,3	190,9	189,7	176,0	210,8
Individuell Människohjälp, från 2015	0,0	0,0	0,0	0,0	32,6	45,5	45,4
Kvinna till kvinna, från 2015	0,0	0,0	0,0	0,0	24,0	27,3	30,0
Union to Union (f.d. LO/TCO)	99,1	103,6	95,0	118,5	120,9	119,8	120,0
Olof Palmes Internationella Center	52,7	61,1	64,7	67,7	83,6	80,0	78,2
Plan Sverige	88,8	67,0	78,0	106,4	134,6	137,5	138,9
PMU	81,8	77,0	72,0	71,8	64,0	60,6	61,0
RFSU	26,0	28,3	30,7	34,6	35,0	32,1	43,5
Rädda Barnen	168,5	195,0	180,3	179,0	185,7	171,8	195,0
My Right (f.d. SHIA)	32,0	32,0	32,0	36,4	35,0	32,8	27,5
Svenska kyrkan	87,0	141,8	122,9	97,7	100,3	101,1	107,9
SMR	109,6	120,4	136,7	144,2	135,6	136,7	150,0
Naturskyddsföreningen	64,3	53,2	58,3	57,7	63,3	60,4	66,1
We Effect (f.d. Koop Utan Gränser)	156,2	164,9	160,2	172,6	177,6	173,9	182,6
Världsnaturfonden WWF	41,8	57,6	50,0	60,7	60,7	55,5	70,0
Övrigt stöd							
Internationella CSO (INGOs) **)	18,7	50,3	72,8	47,9	65,3	65,9	104,9
CSD Uppsala Universitet	1,4	1,6	1,5	0,0	0,0	0,0	0
Övrigt stöd inkl. utvärderingar	4,3	12,3	14,5	4,6	4,1	8,3	6,0
Barnsatsningen (ej ramorg) ***)	107,4	93,0	98,5	78,5	30,0	0,3	0,0
HUM-insatser på CSO-anslaget	48,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Återbetalningar	- 37,8	- 30,1	- 56,3	- 62,3	- 18,2	- 20,6	-13,6

*) Allokerat årsbelopp för anslaget 2016 uppgick enligt regleringsbrev 2016 till 1 625 MSEK (1 622 MSEK efter reglering av anslagskredit), dvs. oförändrat från 2015. I reviderat regleringsbrev i oktober 2016 delegerades ytterligare 100 MSEK till anslagsposten, som då uppgick till totalt 1 722 MSEK.

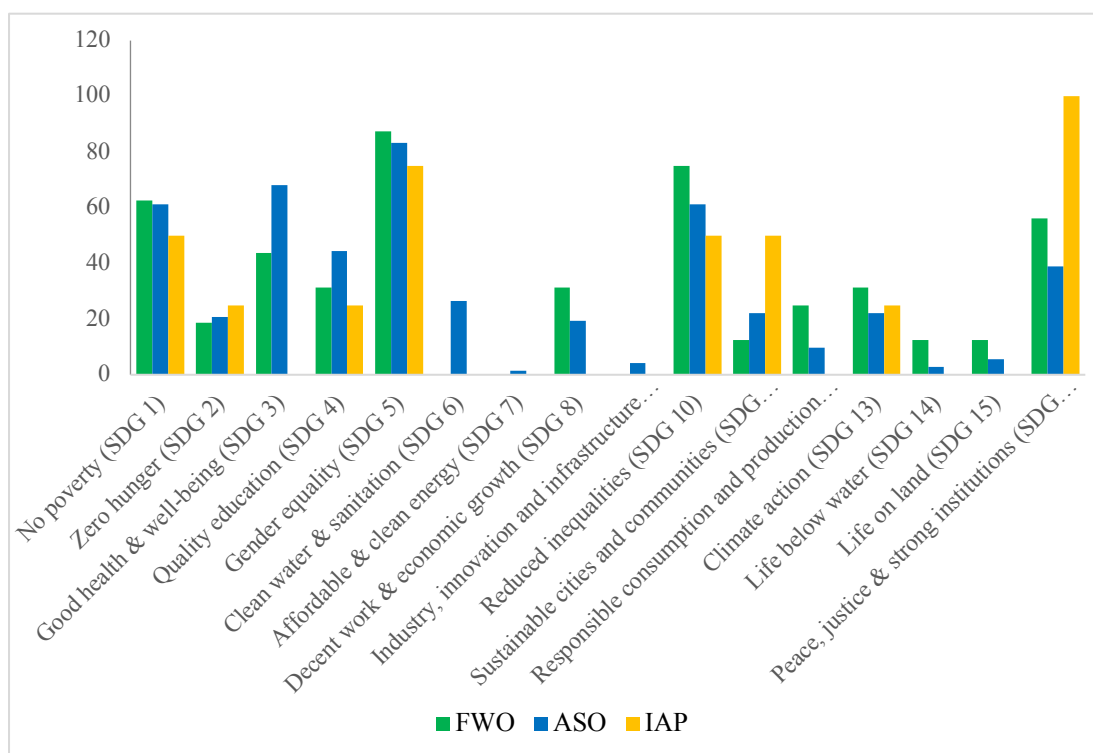
**) Internationella CSO som arbetar med frågor kopplade till utvecklings- och biståndseffektivitetsagendan och det krympande utrymmet för civilsamhället att verka.

***) Regeringens särskilda satsning för stöd till barn och ungdomars rätt till hälsa och utbildning startade 2011 och medel beviljades förutom till några av ramorganisationerna till fyra organisationer (Svenska Afghantankommittén, Oxfam, Norwegian Refugee Council och International HIV/AIDS Alliance). De extra bidragen till ramorganisationerna redovisas inom ramen för det ordinarie ramavtalsstödet.

BILAGA 2

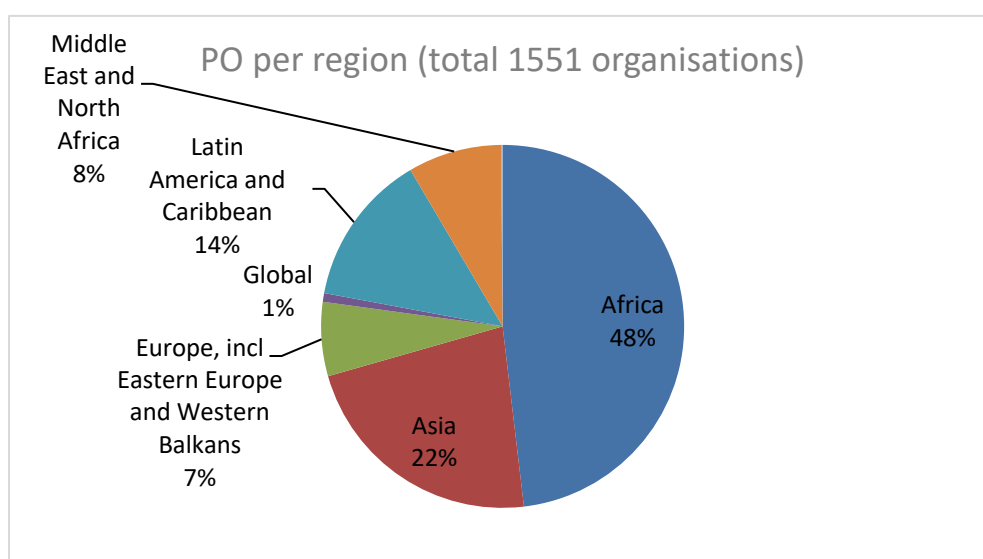
CSO-anslaget fördelning på de globala målen (SDG) och geografiskt

Tabell 1: Samarbetsorganisationernas fokus gällande de globala hållbarhetsmålen/Sustainable Development Goals (SDG)

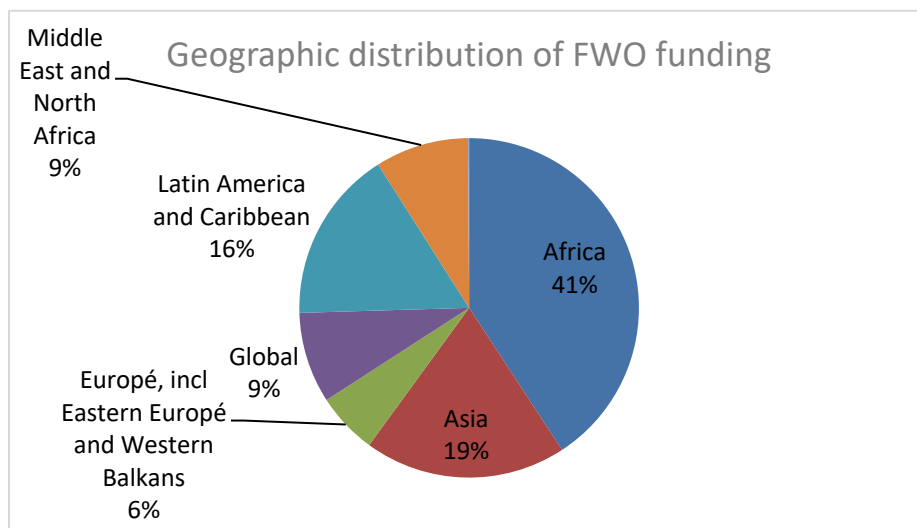
FWO = ramorganisationer, ASO = svenska CSO som får medel via vidareförmedlande ramorganisationer, IAP = Sidas internationella partnerorganisationer under CSO-anslaget.

Tabell 2: Geografisk fördelning av lokala partnerorganisationer

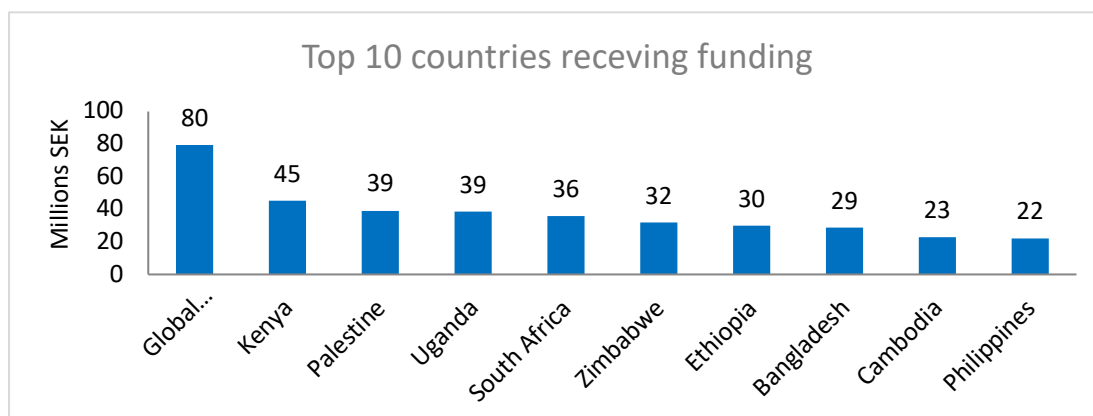
PO = Partnerorganisationer i utvecklingsländer

Tabell 3: Procentuell fördelning av finansiering från ramorganisationerna

FWO = Ramorganisationer

Tabell 4: 10 i toppländer och regioner till vilka medel fördelas

Referenser

¹ Underlag för strategi för stödet till civila samhället i utvecklingsländer, CSO-strategin, 2016–2019, 2015-09-30

² Se till exempel "The Future Evolution of Civil Society in the European Union by 2030", 2017, s. 26f, commissioned by the European Economic and Social Committee (<https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/future-evolution-civil-society-european-union-2030>)

³ Monty G. Marshall och Gabrielle Elzinga-Marshall, Global Report 2017: Conflict, Governance and State Fragility, s. 32, Center for Systemic Peace (<http://www.systemicpeace.org/globalreport.html>)

⁴ Se <https://www.v-dem.net/en> samt V-Dem Annual Report 2017: Democracy at Dusk? s. 19-20 (<https://www.v-dem.net/en/news-publications/annual-report/>)

⁵ Se till exempel USAID:s Civil Society Sustainability Index 2016, s. ix-x (https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/2016_Africa_CSOSI_-_508.pdf), "The importance of ensuring an enabling environment for civil society as it relates to the Sustainable Development Goals - Report to the Community of Democracies Working Group on Enabling and Protecting Civil Society June 2017, s. 11 (<http://www.community-democracies.org/app/uploads/2017/09/Study-Enabling-Environment-and-SDGs.pdf>), och <https://noradblogger.no/2017/12/vanskelige-arbeidsforhold-for-sivilt-samfunn-skaper-nye-utfordringer/>

⁶ Civicus: Tracking Civic Space Monitor, oktober 2017: <https://monitor.civicus.org/Ratingsupdatesept17/> Se också #CivicusMonitor på twitter. Läget avseende mötes-, organisations- och yttrandefrihet i staterna kan vara är öppet, snävt, begränsat, repressivt eller helt stängt.

⁷ Freedom House: Freedom in the World 2018 (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2018#fiw-key-findings>)

⁸ Civicus: Tracking Civic Space Monitor, september 2017 samt Committee for the Protection of Journalists, Special Report, december, 2017 (<https://cpj.org/reports/2017/12/journalists-prison-jail-record-number-turkey-china-egypt.php>) och Global Witness, "Friends of the Earth", 13 juli, 2017 (<https://www.globalwitness.org/en/campaigns/environmental-activists/defenders-earth/>)

⁹ Se till exempel Cahal Milmo "Rwandan Wedding Guest Told to Stop Harassing Dissidents in UK," *The Independent*, 28 April 2011; "Turkish Hotline for Erdogan Insults Angers Dutch," *BBC News*, 21 April 2016; Andrew Higgins, "How Moscow Uses Interpol to Pursue its Enemies," *The New York Times*, 6 November 2016; och Chris Stone, "We Won't Let Politically Motivated Hacks Silence Us," *The Guardian*, 9 September 2016.

¹⁰ Se till exempel "The Future Evolution of Civil Society in the European Union by 2030", 2017, s. 26f, commissioned by the European Economic and Social Committee (<https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/future-evolution-civil-society-european-union-2030>)

¹¹ Se till exempel Thomas Carothers and Saskia Brechenmacher, Carnegie Endowment for International Peace, 2014, "Closing Space. Democracy and Human Rights Support Under Fire", International Center for Not-for-Profit-Law och dess rapporter om lagstiftning i nio stater: Philanthropy Law Reports (<http://www.icnl.org/research/Philanthropy%20Law.html>) samt Maina Kiai, före detta FN:s specialrapportör om mötes- och organisationsfrihet, "Civil Society's Right to seek, receive and use resources – human, material and financial", juni 2013 (<http://freeassembly.net/reports/funding-report/>)

¹² Se dokumentation. <http://stockholmcivilsocietydays.se/documentation-from-the-conference/>

¹³ <http://www.ipsnews.net/2017/07/achieve-ambitious-goals-need-start-basic-rights/>

¹⁴ Task Team är ett informellt nätverk bestående av givarstater, stater som tar emot bistånd och CSO, mer information: <https://taskteamcso.com/>

¹⁵ Topsøe-Jensen, B., Obery I., och Chaturvedi K., Niras, AB, Evaluation of CIVICUS, januari 2018